

Török József:

„Nevetséges összegekért végeznek kitűnő munkát”
Válasz Petri Lukács Ádámnak*

Nehéz eldönteni, hogy Petri Lukács Ádám – a továbbiakban: PLÁ – tudatosan bagatellizál, mellé beszél, vagy pusztán tájékozatlan – ám ez esetben bölcsebb lett volna hallgatni. Életútját és mai politikai hitvallását olvasva inkább az első verzió valószínű. Életútját nem kívánom elemezni és minősíteni – megteszik ezt az olvasók. Mindezzel saját lelkiismeretével kell majd elszámolnia. De amiket a közalkalmazotti státusz megszüntetéséről mond, azt muszáj helyreigazítani.

*

Már a felütése is cinikus: „*Ha nem tévedek, ez csak novembertől válik hatályossá*” – mondja ezt úgy, mintha ez bármilyen felmentést is adhatna. Mert ha rögtön történne, akkor lenne csak problémás, novemberben már lehet?

Azt állítja PLÁ a közalkalmazotti törvényről, hogy „*nem a kultúra rendkívül változatos és nagy rugalmasságot igénylő szövetére szabták*”. Csak így lazán, differenciálatlanul, érvek és hivatkozások nélkül, bele a levegőbe, egybemosva az idetartozó ágazatokat... Ez blöffnek sem igazi! Ha azt mondta volna, hogy az előadóművészetekre nehézkesen alkalmazható, egyet is érthettünk volna – magam is ezt gondolom, elsősorban a színházakra érve. Miközben az is tény, hogy sok színház és szimfonikus zenekar működik költségvetési intézményként, benne közalkalmazottakkal – mint például szűkebb pátriámban, Szegeden. És eddig ezt mégiscsak áthidalták mély konfliktusok nélkül. Tehát így is lehet működni, önmagában ez nem érv a változtatás mellett. Állítása viszont egyértelműen hamis az [évek óta deprivált közművelődési](#) és a közgyűjteményi intézményekre (könyvtárak, múzeumok, levéltárak) nézve. Ezek az intézmények közfeladatot látnak el, az itt dolgozók tehát a KÖZ ALKALMAZOTTAI: a művelődési házak az alkotmányban rögzített művelődési jogok gyakorlását teszik lehetővé, a közgyűjtemények az egyetemes és nemzeti kultúra értékeit tárják fel, gyűjtik, gondozzák és adják közre. Munkájuk sosem lehet piackonform, legfeljebb apró részletei. Tevékenységük rövidtávon mérhetetlen, csak megfontolt, aprólékos, éveken át tartó *konzekvens szakmaisággal* építhető fel egy rendszer, érhető el eredmény. Ehhez a munkához kell az a jogi státusz, amely megvédi az alkalmazottakat – de megvédi az értékeket is – a nyers, piaci érdekekkel szemben.

„*A kultúrában dolgozók közalkalmazottként be vannak betonozva*” – olvashatjuk a következő állítást. Ha PLÁ ismerné a kulturális törvényt (1997. évi CXL.), nem mondana ilyet. Az ugyanis minden közművelődési és közgyűjteményi intézménynél – mint pl. a múzeumoknál – ezt mondja ki:

* Előzmény: „[Neki köszönhetjük a Tusk–Orbán-csörtét? Petri Lukács Ádám útja az SZDSZ-től a Fideszig](#)”
Stumpf András interjúja – valaszonline.hu, 2020. április 24.

„50. § A fenntartó az e törvényben foglaltak alapján

a) meghatározza és jóváhagyja a muzeális intézmény éves és középtávú feladatait, így különösen stratégiai tervét, munkatervét és beszámolóját, fejlesztési és beruházási feladatait,

b) költségvetési szervként működő muzeális intézmény esetén kiadja annak alapító okiratát, jóváhagyja szervezeti és működési szabályzatát”

Világosan látszik, hogy az intézményi alapdokumentumok, a szervezeti és működési szabályzat részeként a munkaköri leírások jóváhagyásával szakmailag is jól behatárolhatók az alkalmazottak tevékenysége. Ehhez persze egyrészt releváns belső dokumentumokat kell fogalmazni, pongyola szóbeliséggel valóban nem védhető az igazgató munkajogi lépése; másrészt élni kell vele – no, ezt nem tudják/merik megtenni az igazgatók, de ezért nem a rendszer a hibás. Egyébként pedig mióta megszűnt a fegyelmi eljárás lehetősége a Kjt-ben, felmentéssel elbocsátható a nem megfelelő alkalmazott – s akkor már neki kell kezdeményezni a munkajogi pert. Tény, hogy ehhez valóban alapos dokumentáció szükséges, de ezért igazgató az igazgató. Így aztán nyitott ajtó döntése a „szabadsága és felelőssége lesz a múzeumok vezetőinek” szöveg, mert ez nem *lesz*, hanem *van!* Elfogyott az a beton, kedves PLÁ... vagy forduljon az igazgatókhoz és fenntartókhöz!

„Megalázóan alacsony bérért dolgoznak” – eszmél rá a rögválóságra PLÁ. Nahát, hogy vette észre? És erről ki tehet? Nem véletlenül most épp a Fidesz, amelyiknek 10 éve volt a bértábla rendezésére, de tudatosan elszabotálta? A Kjt. most is lehetőséget ad(na) az igazgatóknak a bértáblát korrigálni: 1. a jól dolgozót a kötelező három év helyett két év után előre sorolhatja, s ezt akár kétévente megteheti (65. §. /3/); 2. bármekkora, ún. munkáltatói döntésen alapuló kiegészítő illetményben részesítheti (67. § /1/) – csak hát nincs miből... Tehát nem önmagában a bértábla, hanem egyrészt annak 2008 óta tartó „befagyasztása”, másrészt az így adható bérkiegészítés fedezetének hiánya okozza az alacsony béreket. Erre pedig nem orvosság ez a változás.

„A többség ott már rég nem közalkalmazott” – durran a legnagyobb lufi a légben. No, de mennyi az a „többség”? Elárulom: alig néhány százalék, annak is az előadó-művészeti intézmények jelentik a nagyobb részét. Az állami és önkormányzati fenntartású közgyűjtemények költségvetési szervként léteznek, csak a közművelődésben van a városokban kft. formában kulturális központ, pl. az Agórák (de Szegeden még ez se). Csongrád megye 62 településén mindössze 5 művelődési ház működik gazdasági társaságként, az összes többi költségvetési szervként közalkalmazottakkal – és ez az arány országosan is igaz.

„...jelentős átvilágítás történik. Kiderül, tényleg szükség van-e mindenkire, aki ott dolgozik. Kiderülhet, hogy nincs.” Fenyegetni, inszinuálni, minősítgetni nem illik, kedves PLÁ! Több évtizedes szakmai múltamban az átvilágítás és a racionalizálás különben is mindig költségvetés- és létszámcsökkentést jelentett. Megannyi Virág elvtársnak mondhattuk, hogy ez itt már az ítélet, nem a vádirat – és PLÁ szavaiból úgy tűnik, most se lesz másképp. Mert a „Kiderülhet, hogy nincs” nem szól másról, hiszen aki csak ezt tudja feltételezni és az ellenkezőjét nem, az már tudja az eredményt. Azért

mégiscsak megkérdezem: mi van akkor, kedves PLÁ, ha nem ez derül ki, hanem az, hogy *szükség van rájuk?* Ja, hogy akkor jön Virág elvtárs? Értem. Ha csak úgy nem... mint az a következő tételből ki is derül.

„A többiek fizetése viszont jelentősen megemelhető, mégpedig a valódi teljesítmény alapján – hiteget PLÁ. Tehát ha jól értem, az elbocsátottak bérét adnák a többieknek, ergo: lesznek elbocsátottak, de nem lesz többlettámogatás. Ügyes! Akkor már csak arra kell valami fényes ötlet, hogy a kevesebb alkalmazott hogyan lássa el ugyanazt a munkát. Mondjuk, a régész két lapáttal ás, nem eggyel... vagy valami ilyesmi... Vagy mégse? És mégis hogyan képzei egy olvasótermi könyvtáros, egy kutató levéltáros stb. valódi teljesítményét? De ez már az abszurd felé közelít, ezért nem folytatom...

Lehetne vég nélkül bevilágítani a kimondott szavak mögül elősejlő változások további szegletébe is, de legyen most elég a lényeg: *„nevetséges összegekért végeznek kitűnő munkát, kvázi hobbiból, mert ez az életük, ehhez értenek”*. Végre ebben egyetértünk! Bizony PLÁ úr, ezek a fránya közalkalmazottak az életüket tették szeretett szakmájukra – magam is negyven évet, többsége nem egyszerűen a munkáját végzi, hanem hivatásrendi ethosszal éli meg, és néha-néha még alkotónak is érzi magát, mint a költő...

*Mikor helyzetek és gondolatok / világosan egymásra utalnak,
de anélkül, hogy vissza lehetne / vezetni egyiket a másikára:
s ha szó sincs / következtetésről, se szükségszerűségről,
mint fák a gyökereikre / mégis úgy utal / egyik a másikára
– megfoghatatlanul: / akkor a költészet elérte célját.
(Petri György)*

De mi van, ha nem lesznek költők?